

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och till lagar som har samband med den (RP 147/2024 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till miljöutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet

- miljöutskottet MiUU 18/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Outi Vilén, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Tuuli Oikarinen, arbets- och näringsministeriet
- professor Kari Hyytiäinen, Finlands Naturpanel
- överinspektör Jani Koiranen, Transport- och kommunikationsverket
- enhetschef Pasi Takala, Transport- och kommunikationsverket
- ledande expert Tiina Arto, Energimyndigheten
- konkurrenssakkunnig Roland Magnusson, Energimyndigheten
- ekonomisk expert Markus Anttinen, Konkurrens- och konsumentverket
- verkställande direktör Elina Andersson, Meriteollisuus ry
- specialforskare Riku Varjopuro, Finlands miljöcentral
- ledande jurist Marko Nurmikolu, Finlands Kommunförbund
- kundansvarig Laura Ihamäki, Fingrid Abp
- Project Manager, EEZ Jori Sihvonen, Ilmatar Energy Oy
- affärsverksamhetsdirektör, vindkraft till havs Janne Lamberg, OX2 Finland Oy
- Managing Director Tero Elo, Skyborn Renewables Offshore Finland Oy
- verkställande direktör Toni Sulameri, Suomen Hyötytuuli Oy
- expert Annina Alasaari, Finsk Energiindustri rf
- verksamhetsledare Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- verkställande direktör Anni Mikkonen, Finlands förnybara rf
- ledande sjöfartssakkunnig Ramsay Carolus, Rederierna i Finland rf.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- försvarsministeriet
- marknadsdomstolen
- Försvarsmakten
- Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT
- Naturresursinstitutet
- Forststyrelsen
- Trafikledsverket
- Försörjningsberedskapscentralen
- Närings-, trafik- och miljöcentralerna
- Österbottens förbund
- Ålands landskapsregering
- Eolus Finland Oy
- Fortum Abp
- P2X Solutions
- Finlands näringsliv rf
- Centralhandelskammaren
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- WWF Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen samt att lagen om Finlands ekonomiska zon, lagen om Energimyndigheten, lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi och lagen om rättegång i marknadsdomstolen ändras. Propositionen genomför målet i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering om att förtydliga spelreglerna för den havsbaserade vindkraften inom Finlands ekonomiska zon.

Finlands ekonomiska zon är ett internationellt havsområde som finska staten har rätt att utnyttja ekonomiskt. Enligt den nya lag som föreslås ska statsrådet i den ekonomiska zonen få välja ut områden som lämpar sig för havsbaserad vindkraft och fatta beslut om konkurrensutsättning av dem. Det föreslås att Energimyndigheten ska organisera konkurrensutsättningen av områdena. Vinnaren av en konkurrensutsättning väljs enligt förslaget på basis av såväl anbudets pris som kvalitativa faktorer. Vinnaren av konkurrensutsättningen ges ensamrätt att hos statsrådet ansöka om tillstånd att utnyttja ett visst område. Utnyttjandetillståndet ger ensamrätt att under en viss tid utföra undersökningar inom området i fråga och utnyttja området för projekt som gäller havsbaserad vindkraft. Utnyttjandetillstånd innebär ännu inte visshet om att ett havsbaserat vindkraftsprojekt får genomföras, eftersom genomförandet av projektet också förutsätter andra tillstånd. Genom propositionen preciseras också vilken nationell lagstiftning som ska tillämpas på Finlands ekonomiska zon.

Syftet med propositionen är att främja havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, förtydliga bestämmelserna om projekt för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och säkerställa att rättigheter att utnyttja havsbaserad vindkraft beviljas på ett jämlikt, transparent och förutsägbart

Betänkande EkUB 21/2024 rd

sätt. Ett syfte är också att bestämmelserna om projekt för havsbaserad vindkraft inom Finlands territorialvatten respektive den ekonomiska zonen inte ska avvika från varandra, om det inte finns något motiverat skäl till detta.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och utgångspunkter

Bakgrunden till förslaget är behovet av att möjliggöra och främja produktionen av havsbaserad vindkraft. Förslaget anknyter också till regeringsprogrammets konstaterande att spelreglerna för havsbaserad vindkraft är oklara och att det saknas en lagstiftningsram för den ekonomiska zonen. Samtidigt har projektutvecklarna visat stort intresse för den ekonomiska zonen och de planerade projekten är stora.

Eftersom den ekonomiska zonen inte hör till statens territorium utan är internationellt havsområde, är Finlands lagstiftning inte automatiskt tillämplig inom den ekonomiska zonen. Finland har dock rätt att utnyttja zonen ekonomiskt med stöd av FN:s havsrättskonvention. Även om man i den ekonomiska zonen inte kan hyra ut områden för vindkraftsbyggen på samma sätt som på territorialvattnen eller på land, strävar man efter att skapa en fungerande reglering där spelreglerna för territorialvattnen och den ekonomiska zonen i så stor utsträckning som möjligt motsvarar varandra. I urvalsprocessen har man beaktat ramvillkoren i EU:s regler om statligt stöd och strävat efter att göra den så öppen, transparent och jämlik som möjligt.

Ekonomiutskottet anser att målen för den föreslagna regleringen är viktiga och att de föreslagna lösningarna till centrala delar är motiverade. Ekonomiutskottet tillstyrker lagförslagen på de grunder som anges nedan och med de ändringar som framgår av detaljmotiveringen.

De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås en konkurrensutsättningsmodell för den ekonomiska zonen. Enligt modellen avgörs rätten att utnyttja den ekonomiska zonen genom ett anbudsförfarande som ordnas av Energimyndigheten. De områden som konkurrensutsätts ska väljas av statsrådet med beaktande av samhällets helhetsintresse, bland annat med avseende på olika former av utnyttjande av havet och möjligheterna att överföra producerad energi. Energimyndigheten avgör vinnaren i konkurrensutsättningen utifrån både pris och kvalitativa kriterier. Närmare bestämmelser om detta utfärdas genom förordning av statsrådet.

Propositionen syftar till att styra placeringen av havsbaserade vindkraftsprojekt till områden som är optimala med tanke på samhällets helhetsintresse. Det innebär inte bara att områdena på bästa sätt lämpar sig för havsbaserad vindkraft, utan också att de lämpar sig för elsystemet och

Betänkande EkUB 21/2024 rd

minimerar de skador som orsakas miljön, trafiken, fisket och annan användning av havet. Havsbaserade vindkraftsparker är stora elproduktionsenheter och det krävs betydande tilläggsinvesteringar också för att ansluta dem till stamnätet. Dessutom kan de konkurrera om anslutningskapaciteten med andra produktionsformer.

Utgångspunkten för propositionen är att statsrådet ska ha en central roll vid valet av områden som ska konkurransutsättas. Ekonomiutskottet betonar den viktiga principen att samhällets helhetsintresse ska beaktas på bred front vid valet av områden. Beaktandet av olika intressen vid valet av områden som ska konkurransutsättas ökar också säkerheten vid genomförandet av projekten och den regionala acceptansen.

Deltagarnas anbud ska bestå av en avgift som de är beredda att betala för rätten att utnyttja ett område för havsbaserad vindkraft och uppgifter om vissa kvalitativa faktorer. Om det vid konkurransutsättningen inte har fastställts något minimipris, kan den avgift som anges i anbudet vara noll. De kvalitativa faktorerna kan gälla anbudsgivarens ekonomiska situation, erfarenhet, kompetens och övriga förmåga att främja projektet, projektets miljökonsekvenser, främjandet av acceptansen för projektet, främjandet av flexibiliteten i energisystemet, säkerheten samt omständigheter som krävs enligt Europeiska unionens lagstiftning. Anbudsgivaren ska väljas på basis av förhållandet mellan pris och kvalitet så att anbudsgivarna ges poäng både för den erbjudna avgiften och för de kvalitativa faktorerna.

Vinnaren ska enligt propositionen få ensamrätt att hos statsrådet ansöka om tillstånd att utnyttja området. Med stöd av utnyttjandetillståndet kan vinnaren av konkurransutsättningen undersöka området för havsbaserad vindkraft och ansöka om de tillstånd som behövs för projektet. Utnyttjandetillståndet ger projektutvecklaren ensamrätt att utnyttja havsbaserad vindkraft i de tidiga stadierna av projektutvecklingen. Det syftar till att minska riskerna för projektutvecklaren, om denna utför dyra undersökningar av havsområdet och utvecklar projektet samt till att ge utvecklaren möjlighet att ansöka om behövliga tillstånd. Förutom utnyttjandetillstånd behövs det för havsbaserade vindkraftsprojekt i den ekonomiska zonen bland annat en miljökonsekvensbedömning och vattentillstånd. Föresättningarna för beviljande av vattentillstånd ska även i fortsättningen bedömas skilt för sig, på samma sätt som för närvarande. För vattentillstånd krävs rätt till de områden som projektet förutsätter. Ett utnyttjandetillstånd garanterar denna rätt. De som deltar i konkurransutsättningen och som beviljats utnyttjandetillstånd ska ställa säkerheter vars syfte är att garantera att aktörerna förbinder sig till projektet och deras förmåga att främja projektet.

Miljökonsekvenser, havsplanering och vattentillståndsprocess

Miljöutskottet har i ett utlåtande (MiUU 18/2024 rd — RP 147/2024 rd) behandlat förslaget ingående utifrån sitt ansvarsområde. Utskottet har för det första granskat tillämpningen av miljölagstiftningen i den ekonomiska zonen, och anser det vara viktigt att målet enligt åtgärdsförslag nr 6 i åtgärdsplanen för att främja den havsbaserade vindkraften är att fastställa kraven i fråga om nedmontering av kraftverk och restaurering av området samt att bereda den lagstiftning som behövs. Det har dock inte ansetts nödvändigt att i propositionen ta in förslag på dessa områden, eftersom havsbaserad vindkraft enligt uppskattningarna kommer att byggas på 2030-talet.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Miljöutskottet har understött att statsrådet har en väsentlig roll vid valet av områden som ska konkurrensutsättas och ansett att detta med en bedömning av samhällets helhetsintresse förbättrar möjligheterna att beakta miljöfrågorna på ett övergripande plan. Utskottet anser det likaså viktigt att det för statsrådets beslut om val av område görs en miljöbedömning (SMB) enligt 8—11 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) som ett led i beredningen av beslutet.

Miljöutskottet har i sitt utlåtande också granskat vikten av havsplanering och samordningen av olika användningsformer. Vid havsplaneringen ska man granska behoven inom olika användningsområden och försöka samordna dessa behov. Användningsområden som ska granskas är i synnerhet sektorerna för energi, sjötransport, fiske och vattenbruk, turism, rekreation samt bevarande, skydd och förbättring av miljön och naturen. Vid havsplaneringen ska också försvarets behov beaktas.

Ekonomiutskottet betonar dessutom att den havsbaserade vindkraften är förknippad med frågor som gäller försörjningsberedskapen: utöver energiförsörjningen påverkar havsbaserade vindkraftsparker sjöfarten, som är kritisk för försörjningsberedskapen. Havsbaserade vindkraftsparker i den ekonomiska zonen kan också vara till hinder för sjöfarten, positionsbestämnings- och radarsystem för fartyg, marina kommunikationsnät och radarövervakningen av sjötrafiken. Ekonomiutskottet anser det viktigt att identifiera omständigheter som påverkar den nationella säkerheten och minimera konsekvenserna i samband med genomförandet av regleringen.

Ekonomiutskottet instämmer i miljöutskottets bedömning av havsplaneringens betydelse. En övergripande granskning av användningsformerna är viktig också med tanke på den regionala acceptansen för projekten. Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid miljöutskottets synpunkter på olika miljökonsekvenser, om vilka det i detta skede endast finns begränsat med forskningsrön. Ekonomiutskottet anser i likhet med miljöutskottet att åtgärdsförslag nr 12 i arbets- och näringsministeriets åtgärdsplan för främjande av havsbaserad vindkraft är viktigt. Enligt förslaget ska fiskerinäringens verksamhetsbetingelser tryggas. Ekonomiutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid det miljöutskottet säger om nivån på fastighetsskatten för vindkraftsparker. Utskottet anser att en alltför hög fastighetsskatt kan omöjliggöra investeringar i havsbaserad vindkraft, eftersom byggandet i den ekonomiska zonen är dyrare än byggandet på mark eller kustvatten.

För vindkraftsprojekt och andra byggprojekt inom den ekonomiska zonen krävs vattenhushållningstillstånd enligt vattenlagen. Redan vid valet av områden som ska konkurrensutsättas ska bland annat trafik- och miljöfaktorerna bedömas, eftersom de är väsentliga vid bedömningen av möjligheterna att bevilja vattentillstånd för området. Ur miljösynpunkt garanterar dock inte valet av område att hela området kan bebyggas, eftersom det först som en del av miljökonsekvensbedömningen för vattentillståndet krävs närmare undersökningar.

Ekonomiutskottet fäster också särskild uppmärksamhet vid åtgärdsförslag 5 i åtgärdsplanen för främjande av havsbaserad vindkraft, som lyfts fram i miljöutskottets utlåtande. Enligt förslaget är målet att undersöka möjligheterna att göra vattentillståndprocessen flexiblare i fråga om

Betänkande EkUB 21/2024 rd

havsbaserad vindkraft. För närvarande ska tekniken och platserna för kraftverken slås fast vid ansökan om vattentillstånd, vilket begränsar möjligheterna till senare ändringar alltför mycket samtidigt som det höjer risken för projektutvecklaren. Å andra sidan är det viktigt att den som behandlar ett vattentillstånd har tillräckligt noggrann förståelse för projektet för att de omständigheter som ska granskas för tillståndet ska kunna bedömas på behörigt sätt. Det är nödvändigt att granska i vilken mån och på vilka villkor det är möjligt att utveckla vattentillståndsprocessen så att den blir flexiblare i fråga om havsbaserad vindkraft.

Ekonomiutskottet förutsätter att regeringen utvecklar vattentillståndsprocessen så att den blir smidigare också i fråga om havsbaserad vindkraft och föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Frågor som gäller ordnandet av konkurrensutsättning

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har fokus i hög grad legat på frågor som gäller hur väl det föreslagna konkurrensförfarandet kommer att fungera. Ekonomiutskottet anser att den föreslagna regleringen till sina centrala utgångspunkter och grundläggande lösningar fungerar, men föreslår att regleringen till vissa delar ändras och preciseras för att säkerställa och påskynda genomförandet av investeringar.

Ekonomiutskottet har särskilt bedömt möjligheten att ändra de föreslagna bestämmelserna i lagen om havsbaserad vindkraft i ekonomiska zonen så att regleringen ger också andraplatstagaren möjlighet att ansöka om utnyttjandetillstånd i konkurrensutsättningen. Vidare har utskottet bedömt möjligheten att slopa den begränsning som tillåter att en och samma anbudsgivare kan vinna endast en konkurrensutsättning. Ur denna synvinkel är det väsentligt att bestämmelserna om ordnande av konkurrensutsättning av havsbaserad vindkraft och om konkurrensutsättningsförfarandet finns i 4 och 5 §, som dessutom har spridningseffekter på flera andra bestämmelser i förslaget, särskilt i fråga om bestämmelserna om deltagandesäkerhet och utnyttjandetillstånd.

Ekonomiutskottet har utifrån inkommen utredning bedömt att beaktandet av andraplatstagaren i en situation där vinnaren inte ansöker om utnyttjandetillstånd gör det möjligt att snabbare inleda projektutvecklingen jämfört med om en ny konkurrensutsättning måste inledas i projektet. Å andra sidan är det möjligt att inte heller den näst bäst placerade sökanden utnyttjar möjligheten att ansöka om tillstånd, vilket kan fördröja ordnandet av en ny konkurrensutsättning. För att andraplatstagaren ska kunna beaktas i ett anbudsförfarande krävs dessutom att bestämmelserna om deltagandesäkerhet utsträcks till att gälla även just andraplatstagaren.

Ekonomiutskottet föreslår att regleringen ändras på det sätt som anges i detaljmotiveringen, så att också andraplatstagaren vid konkurrensutsättningen ges möjlighet att ansöka om utnyttjandetillstånd.

Likaså föreslår utskottet att begränsningen av antalet konkurrensutsättningar som kan vinnas på en gång stryks ur 5 §. Förslaget innehåller en begränsning enligt vilken samma anbudsgivare kan vinna endast en av konkurrensutsättningarna, om det samtidigt ordnas konkurrensutsättning av flera områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (5 § 1 mom.). Syftet med

Betänkande EkUB 21/2024 rd

begränsningen är att säkerställa att vinnaren har faktiska förutsättningar att genomföra projektet och minska statens beroende av en enda projektutvecklare. Ekonomiutskottet anser dock att man bör sträva efter att konkurrensutsätta områdena så snabbt som möjligt, vilket kan förutsätta att konkurrensutsättningen gäller flera områden samtidigt. I detta läge bör aktörerna garanteras lika möjligheter att delta i konkurrensutsättningen av alla områden. Enligt utredning till ekonomiutskottet kan aktörerna behöva flera projekt för havsbaserad vindkraft för att kunna bygga upp en tillräcklig projektorganisation, eftersom projekten framskrider i olika takt och det också kan uppstå pauser till exempel på grund av förfarandena för ändringssökande.

Ekonomiutskottet påpekar samtidigt att den nu föreslagna regleringen inte innehåller någon absolut övre gräns för hur många projekt som kan konkurrensutsättas samtidigt eller för hur många projekt som i en sådan situation slutligen kan komma att genomföras av samma projektutvecklare, om anbudsgivaren inte har tidigare utnyttjandetilstånd. Ekonomiutskottet anser att man med tanke på detta också bör bedöma behovet av att begränsa antalet områden som konkurrensutsätts i samma anbudsförfarande. Beslut om konkurrensutsättning av ett område fattas av statsrådet efter föredragning från arbets- och näringsministeriet, och närmare bestämmelser om ordnandet av konkurrensutsättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Ekonomiutskottet framhåller att statsrådet kan avgöra om det samtidigt beslutar om ett eller flera områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och om det samtidigt beslutar också om tidsplanen för konkurrensutsättningen av dessa.

Ekonomiutskottet vill också lyfta fram det som miljöutskottet säger i det nämnda utlåtandet, nämligen att det sökande bolagets omsättning och andra ekonomiska nyckeltal kan vara problematiska som uteslutningskriterier, eftersom projekten för havsbaserad vindkraft typiskt utvecklas och genomförs av projektbolag som bildas uttryckligen för detta ändamål. Dessa kommer naturligtvis inte att ha vare sig referenser gällande genomförda projekt eller en tidigare omfattande affärsverksamhet när projektet inleds. Det är viktigt att säkerställa trovärdigheten hos dem som står bakom projektbolaget samt deras ekonomiska och kunskapsmässiga resurser för att främja projektet, samtidigt som man inom vissa gränser tillåter ändringar i projektbolagets ägarunderlag. Det har i Finland genomförts också stora energiinvesteringar enligt den så kallade Mankalaprincipen. Omsättningen, balansräkningens storlek och andra motsvarande nyckeltal för ett Mankalabolag beskriver inte nödvändigtvis bolagets storlek, investeringsförmåga eller möjlighet att få finansiering, så i preliminära kriterierna bör man i stället för enbart bolagets omsättning beakta den sammanlagda omsättningen och balansräkningarna för ägarna till Mankalabolaget.

Ålands ställning

Ålands lagstiftningsbehörighet i den ekonomiska zonen. Ålands landskapsregering har i sitt utlåtande för det första lyft fram att det finns anledning att återkomma till frågan om landskapets lagstiftningsbehörighet i den ekonomiska zonen. Ekonomiutskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att Finlands ekonomiska zon inte hör till statens territorium utan är ett internationellt havsområde. Bestämmelser om kuststatens behörighet i den ekonomiska zonen finns i FN:s havsrättskonvention (FördrS 49 och 50/1996), och med stöd av den föreskrivs om Finlands behörighet i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). I den nu aktuella propositionen föreslås det att lagen om den ekonomiska zonen ändras till den del ändringen behövs på grund av

Betänkande EkUB 21/2024 rd

havsbaserade vindkraftsprojekt. Lagprojektet har inte omfattat någon mer omfattande granskning av regleringen i fråga om Finlands ekonomiska zon. Att Ålands lagstiftningsbehörighet inte har utsträckts till den ekonomiska zonen baserar sig på det ursprungliga avgörandet i samband med lagen om Finlands ekonomiska zon.

I samband med ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det dock framkommit ett behov av att precisera den föreslagna ändringen av 17 § i lagen om Finlands ekonomiska zon, eftersom bestämmelsen i sin föreslagna form kan leda till oklarhet i tolkningen av huruvida Ålands eller rikets lagstiftning ska iakttas i fråga om konstruktioner som byggts i den ekonomiska zonen när projektet ligger närmare Åland. Bestämmelsen bör preciseras så att det är klart att finsk lag tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner som har uppförts i den ekonomiska zonen på samma sätt som om konstruktionen hade funnits på den del av Finlands territorium som ligger närmast och som inte hör till Ålands territorium. Enligt utredning till ekonomiutskottet har syftet med bestämmelsen inte heller ursprungligen varit att Åland ska ha lagstiftningsbehörighet i frågan.

Anslutningsskyldighet för Ålands del. Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning behandlades dessutom frågan om anslutningsskyldighet och anslutningsmöjlighet för Ålands del. Enligt elmarknadslagen (588/2013) är Fingrid inte skyldigt att ansluta nätet till produktion på Åland. Ekonomiutskottet anser utifrån inkommen utredning att ett beslut om anslutning av elproduktionen på Åland till elnätet i Fastlandsfinland förutsätter att nyttan och kostnaderna för anslutning samt principiellt viktiga rättsliga frågor som berör anslutning utreds.

Möjligheterna att ansluta havsbaserad vindkraft till stamnätet i Fastlandsfinland är begränsade. Fingrid har hittills identifierat sju potentiella områden där havsbaserad vindkraft kan anslutas till stamnätet på 2030-talet. Andra havsbaserade vindkraftsprojekt som är anhängiga i den ekonomiska zonen och territorialvattnen i Bottenhavet kan konkurrera om samma anslutningspunkter som åländska projekt. Ekonomiutskottet anser att man i de politiska besluten om anslutning av havsbaserad vindkraft bör granska kostnaderna och fördelarna med olika projekt ur såväl Ålands som Fastlandsfinlands synvinkel.

Utöver den egentliga kostnadsnyttoanalysen är saken förknippad med viktiga principiella frågor som måste utredas. Enligt uppgift kan landskapet i fråga om elmarknadsregleringen nästan likställas med en annan EU-medlemsstat på grund av den lagstiftningsbehörighet i näringsfrågor som hänför sig till Ålands självstyrelse. Dessutom hör landskapet och dess elnät på till Sveriges elområde SE3. Därför bör det under beredningen avgöras hur rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet, tillståndsbehörigheten i fråga om anslutning till vindkraft och elnät som betjänar dessa samt tillsynsbehörigheten i fråga om produktionen av vindkraft och nätverksamheten ska samordnas. Ärendet har också kopplingar till andra frågor som rör Fingrids lagstadgade skyldigheter som nätinnehavare och systemansvarig stamnätsinnehavare. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att i fråga om Åland så snart som möjligt utreda de rättsliga och ekonomiska förutsättningarna för och konsekvenserna av skyldigheten och möjligheten att ansluta sig. I denna utredning ska också tidsplanen för konkurrensutsättning av havsbaserad vindkraft beaktas.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Regleringen av offentlig upphandling

Marknadsdomstolen har i sitt yttrande till ekonomiutskottet lyft fram flera iakttagelser som gäller möjliga brister i genomförandet av det så kallade koncessionsdirektivet (2014/23/EU) och rättsmedelsdirektivet (89/665/EEG). Det föreslagna förfarandet, som består av konkurrensutsättning och ett utnyttjandetillstånd som beviljas vinnaren av konkurrensutsättningen, kan enligt propositionen (s. 23) anses vara en kombination av beviljandet av tillstånd och konkurrensutsättningen av den som har rätt att ansöka om det, där också rekvisitet för koncession uppfylls. Därför bör förfarandet följa koncessionsdirektivet och rättsmedelsdirektivet som gäller prövning av koncessioner.

Enligt utredning till ekonomiutskottet behöver regleringen dock inte kompletteras för att säkerställa genomförandet till denna del, eftersom det i lagförslaget har säkerställts att direktiven iakttas antingen så att det i lagen hänvisas till tillämpningen av vissa bestämmelser i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016, den så kallade upphandlingslagen) eller så att den föreslagna lagen om havsbaserad vindkraft och de förfaranden som tillämpas i den direkt uppfyller kraven i direktiven. Syftet med den föreslagna regleringen har varit att undvika överlappande reglering.

Ekonomiutskottet noterar dock att propositionen inte innehåller något omnämnande av hur artikel 41 i koncessionsdirektivet ska genomföras. Ekonomiutskottet betonar utifrån inkommen utredning att syftet med 5 § i lagen om havsbaserad vindkraft är ett led i genomförandet av artikel 41 i direktivet om koncessioner. Enligt utredning till utskottet uppfylls de grunder för tilldelning av koncession som avses i artikel 41 i direktivet dessutom genom 6 och 7 § och 15 § 1 mom.

Ekonomiutskottet noterar likaså att propositionen inte heller innehåller något omnämnande av hur artiklarna 1.5, 2.3, 2 d och 2 e i rättsmedelsdirektivet ska genomföras. Enligt utredning till ekonomiutskottet är avsikten att artikel 1.5 i rättsmedelsdirektivet genomförs genom 15 § 3 mom. och 32 § 1 mom. i den föreslagna lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. På basis av utredningen genomförs också artikel 2.3 i direktivet genom 15 § 3 mom. och 26 §, och artiklarna 2 d och 2 e i direktivet genom 15 § 3 mom., 26 § och 32 §.

Konsekvenser och uppföljning

Ekonomiutskottet instämmer i propositionens bedömning att havsbaserade vindkraftsprojekt kan, när de genomförs, förbättra tillgången på förnybar el i Finland, vilket man bedömer kan vara en faktor som lockar nya industriella investeringar till Finland. Valet av projektutvecklare för områdena för havsbaserad vindkraft genom konkurrensutsättning stärker konkurrensen och öppenheten på marknaden, och den föreslagna modellen för konkurrensutsättning kan antas öka sannolikheten för att investeringar i havsbaserad vindkraft genomförs i den ekonomiska zonen.

Ekonomiutskottet fäster samtidigt också uppmärksamhet vid den oro som framförs i miljöutskottets utlåtande över att den havsbaserade vindkraftens miljökonsekvenser enligt propositionen inte ska följas eller övervakas efter byggandet. Också den främjandesäkerhet som ställts ska frigöras efter det att vindkraftsparken har tagits i drift. Havsbaserad vindkraft kan dock på lång sikt ha konsekvenser för havsströmmarna eller växt- och djurpopulationerna, om vilka det

Betänkande EkUB 21/2024 rd

ännu inte finns verifierade uppgifter. Miljökonsekvenserna av den havsbaserade vindkraft bör övervakas som omfattande helheter, varvid det är möjligt att kostnadseffektivt producera värdefull information om miljökonsekvenserna eller avsaknaden av dem. Ekonomiutskottet betonar att behovet av att bevaka regleringens konsekvenser och vid behov också ändra regleringen också i vidare bemärkelse hänför sig till den havsbaserade vindkraftens konsekvenser för olika former av utnyttjande av havet och till de ovan granskade övergripande samhällsintressena.

Havsbaserad vindkraft håller först nu på att bli lönsam i den ekonomiska zonen. Projektutvecklingstiderna för havsbaserad vindkraft är långa och utbyggnaden av de första projekten för havsbaserad vindkraft beräknas ske i den ekonomiska zonen på 2030-talet. Med tanke på investeringsmiljöns förutsägbarhet och konkurrenskraft är det dock viktigt att en fungerande reglering gör det möjligt att utveckla projekten redan nu. Det är fråga om elproduktionsprojekt i stor skala, motsvarande kärnkraftverk, och redan ett enskilt projekt har stor betydelse för produktionen av ren el. Det framhäver ytterligare hur viktigt det är för genomförandet av projekten att det finns ett fungerande konkurrensförfarande. Ekonomiutskottet påpekar dock att det är fråga om en ny typ av lagstiftning där behovet av konsekvensbedömning och uppföljning gäller hur den nu föreslagna regleringen och modellen för konkurrensutsättning fungerar sammantaget.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen

4 §. Ordnande av konkurrensutsättning. Utskottet föreslår att 2 mom. stryks. Enligt momentet kan Energimyndigheten genom sitt beslut ordna konkurrensutsättning av samma område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen en gång till, om vinnaren av konkurrensutsättningen inte ansöker om utnyttjandetillstånd inom den tid som avses i 16 § 1 mom. Syftet med ändringen är att ge andraplatstagaren vid konkurrensutsättningen möjlighet att ansöka om utnyttjandetillstånd, om vinnaren inte ansöker om tillstånd. I det läget är det inte längre ändamålsenligt att Energimyndigheten överväger konkurrensutsättning av samma område. Om det söks ändring i beslutet om konkurrensutsättning, kan det gå flera år från det att beslutet fattades till det att andraplatstagaren inte heller ansöker om utnyttjandetillstånd. Om varken vinnaren eller andraplatstagaren ansöker om utnyttjandetillstånd, kan det antas att faktorer som hänför sig till området eller marknadsläget inte talar för en omedelbar ny konkurrensutsättning av området. Då är det mer ändamålsenligt att statsrådet prövar om området ska konkurrensutsättas på nytt och beslutar om tidsplanen för konkurrensutsättningen.

5 §. Förfarande för konkurrensutsättning. Utskottet föreslår att paragrafen om förfarande för konkurrensutsättning ändras både vad gäller rätten för andraplatstagaren att ansöka om utnyttjandetillstånd och vad gäller begränsningen av antalet konkurrensutsättningar som en anbudsgivare kan vinna på en gång.

Det föreslagna 1 mom. ändras för det första så att Energimyndigheten också ska utse en andraplatstagare vid konkurrensutsättningen. Energimyndigheten utser i konkurrensförfarandet

Betänkande EkUB 21/2024 rd

vinnaren och andraplatstagaren genom att jämföra förhållandet mellan pris och kvalitet i anbuderna så att anbudsgivarna får poäng både för den utnyttjandeavgift som de erbjudit och för kvalitativa faktorer. Ändringen behövs för att det i beslutet om resultatet av konkurrensutsättningen med samma noggrannhet ska finnas uppgifter om både vinnaren och andraplatstagaren, eftersom båda lika gärna kan erhålla utnyttjandetillstånd. Också med tanke på rätten att söka ändring är det viktigt att det är möjligt att söka rättelse i och anföra besvär över grunderna för valet av andraplatstagaren, eftersom också andraplatstagaren senare kan få rätt till utnyttjandetillstånd. Det bör dock beaktas att Energimyndigheten kan utse andraplatstagaren endast om också denne uppfyller villkoren för deltagande (7 §) och inte har uteslutits ur konkurrensutsättningen (11 §). Dessa minimivillkor måste uppfyllas för att man ska kunna hamna på första eller andra plats och på så sätt få utnyttjandetillstånd.

Det föreslås dessutom att bestämmelsen om att en anbudsgivare kan vinna endast en konkurrensutsättning stryks ur det föreslagna 1 mom., om det samtidigt ordnas fler än en konkurrensutsättning av havsbaserade vindkraftsområden i den ekonomiska zonen.

Det föreslås att det mellan de föreslagna 1 och 2 mom. infogas ett nytt 2 mom. så att det föreslagna 2 mom. blir 3 mom. I det nya 2 mom. föreslås en ny avgränsning av antalet konkurrensutsättningar som en anbudsgivare kan vinna. Om det samtidigt ordnas fler än en konkurrensutsättning av ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, kan en sammanslutning, ett företag eller en grupp av dessa vinna 1) endast en konkurrensutsättning, om sammanslutningen, företaget eller dess koncernföretag eller, om anbudsgivaren är en grupp, de sammanslutningar, företag eller deras koncernföretag som bildar gruppen, ensamma eller tillsammans har två utnyttjandetillstånd för sådana områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte har tagits i planerad drift, 2) högst två konkurrensutsättningar, om sammanslutningen, företaget eller dess koncernföretag eller, om anbudsgivaren är en grupp, de sammanslutningar, företag eller deras koncernföretag som bildar gruppen, har ett utnyttjandetillstånd för ett sådant område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte har tagits i planerad drift.

Ändringen behövs för att säkerställa att målet med modellen för konkurrensutsättning uppnås, det vill säga att stärka sannolikheten för att projekten genomförs och lindra risken för att staten blir beroende av en enskild projektutvecklare. Utan dessa ändringar kan till exempel en projektutvecklare som har två utnyttjandetillstånd samtidigt vinna tre områden (rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd). Således kunde en betydande del av de områden som sannolikt någonsin kommer att konkurrensutsettas tillfalla samma projektutvecklare, varvid sannolikheten för att ett enskilt projekt genomförs minskar och statens risk i anslutning till en enskild aktör ökar. Utan denna ändring förlorar den motsvarande avgränsningen i 7 § 2 mom. sin betydelse. Enligt den bestämmelsen hindrar tre utnyttjandetillstånd genom vilka projektutveckling pågår deltagande i konkurrensutsättningen.

Begreppen i ändringen motsvarar begreppen i 7 § 2 mom. och motiveringen till det momentet. På grund av uttrycket "ensamma eller tillsammans" i 1 punkten kan till exempel ett företag med ett utnyttjandetillstånd inte vinna mer än en konkurrensutsättning, om ett annat dotterbolag till företagets moderbolag har ett tillstånd. På samma sätt skulle en grupp inte kunna vinna mer än en konkurrensutsättning om till exempel ett koncernföretag i ett företag som hör till gruppen har ett

Betänkande EkUB 21/2024 rd

utnyttjandetillstånd och ett koncernföretag i ett annat företag som hör till gruppen också har ett utnyttjandetillstånd.

Det föreslagna 2 mom. blir 3 mom. och ändras så att det till 2 och 4 punkten, vid sidan av begreppet vinnare, fogas ett omnämnande av andraplatstagaren. Enligt 2 punkten får det således genom förordning av statsrådet föreskrivas om en miniminivå för utnyttjandeavgiften i anbudet så att konkurrensutsättningen inte kan vinnas och en andra plats inte kan nå genom anbud som underskrider avgiften. Således kan utnyttjandeavgiften inte heller underskrida miniminivån i det fall att andraplatstagaren vid konkurrensutsättningen får utnyttjandetillståndet. Enligt 4 punkten kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas om hur vinnaren och andraplatsen väljs vid jämgoda anbud. Det behövs en metod för att avgöra valet också när exempelvis vinnaren är klar, men de två följande har fått samma poäng.

Det föreslagna 3 mom. blir till följd av ändringarna 4 mom.

6 §. Anbud. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras. Ändringen gäller fall där det samtidigt ordnas konkurrensutsättning av flera områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och en anbudsgivare deltar i konkurrensutsättningen av flera områden. Enligt ändringen ska prioritetsordningen för områdena då anges i anbudet endast i det fall att anbudsgivaren deltar i konkurrensutsättningen av fler områden än vad anbudsgivaren enligt avgränsningen i 5 § 2 mom. kan vinna. Bestämmelsen behövs för att anbudsgivaren ska behöva ange prioritetsordningen endast i det fall att anbudsgivaren inte kan vinna alla konkurrensutsättningar i vilka den deltar. Om en anbudsgivare placeras först i två konkurrensutsättningar, men kan vinna endast en av dem, ska den konkurrensutsättning som anbudsgivaren vinner avgöras på basis av den prioritetsordning som anbudsgivaren angett.

9 §. Deltagandesäkerhet. Utskottet föreslår att det i det föreslagna 1 mom. stryks en bestämmelse enligt vilken en deltagare som deltar i flera konkurrensutsättningar som ordnas samtidigt inte behöver ställa fler än en deltagandesäkerhet. Strykningen behövs eftersom det föreslås att den begränsning enligt vilken en anbudsgivare kan vinna endast en konkurrensutsättning på en gång stryks i 5 § 1 mom. Eftersom man samtidigt kan vinna flera konkurrensutsättningar, bör det också för varje konkurrensutsättning lämnas en egen deltagandesäkerhet för att syftet med deltagandesäkerheten ska uppnås när det gäller att främja varje enskilt projekt och förbinda sig till det.

10 §. Frigörande och realisering av deltagandesäkerheten. Utskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en ny 3 punkt så att 3 punkten blir 4 punkten. Enligt den nya 3 punkten ska Energimyndigheten frigöra en ny deltagandesäkerhet som andraplatstagaren ställt i enlighet med 16 §, när andraplatstagaren lämnat den i 18 § avsedda säkerheten för främjande av projektet. Förslaget hänför sig till att det i 16 § föreslås en skyldighet för andraplatstagaren att ställa ny deltagandesäkerhet, om denne får rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd. Även denna nya deltagandesäkerhet bör frigöras på samma sätt som om utnyttjandetillståndet hade beviljats och främjandesäkerhet lämnats av vinnaren.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att samma förfarande som tillämpas på realiseringen av vinnarens deltagandesäkerhet ska tillämpas på realiseringen av den nya deltagandesäkerhet som

Betänkande EkUB 21/2024 rd

andraplatstagaren ställt. Deltagandesäkerheten för vinnaren realiserar till exempel om denne inte ansöker om och får utnyttjandetillstånd och således inte heller ställer en säkerhet för främjande av projektet. Om andraplatstagaren har ställt en andra deltagandesäkerhet och ansöker om utnyttjandetillstånd samt beviljas tillstånd och ställer en främjandesäkerhet, får denne tillbaka deltagandesäkerheten. Om så inte är fallet realiserar deltagandesäkerheten.

13 §. Avbrytande av en konkurrensutsättning. Utskottet föreslår en teknisk ändring i paragrafen så att laghänvisningen till 5 § 2 mom. ändras till en hänvisning till 5 § 3 mom. i enlighet med paragrafens nya momentindelning.

15 §. Beviljande av utnyttjandetillstånd. Utskottet föreslår en teknisk ändring i 3 mom. genom vilken laghänvisningen uppdateras så att den motsvarar den nya momentindelningen i 5 §. Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket det som i paragrafen i fråga föreskrivs om vinnaren av en konkurrensutsättning också tillämpas på andraplatstagaren, om denne har rätt att ansöka om utnyttjandetillstånd i enlighet med 16 §.

Till följd av tillägget kan andraplatstagaren ansöka om utnyttjandetillstånd på samma sätt som vinnaren, om vinnaren hade låtit bli att inom utsatt tid ansöka om utnyttjandetillstånd. Andraplatstagaren ska alltså bland annat uppfylla kravet på att dess förmåga att agera i enlighet med det anbud som lämnats vid konkurrensutsättningen inte väsentligen har försämrats. Om andraplatstagaren vid en konkurrensutsättning är en grupp, kan utnyttjandetillstånd dessutom beviljas endast ett företag eller en sammanslutning som bildats av alla medlemmar i gruppen.

16 §. Ansökan om utnyttjandetillstånd. Utskottet föreslår att 1 mom. ändras så att det endast gäller vinnaren av en konkurrensutsättning. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. så att de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom. Det nya 2 mom. ger andraplatstagaren möjlighet att ansöka om utnyttjandetillstånd, om vinnaren inte ansöker om tillstånd inom utsatt tid.

Enligt det nya 2 mom. ska arbets- och näringsministeriet utan dröjsmål underrätta andraplatstagaren vid konkurrensutsättningen om möjligheten att ansöka om utnyttjandetillstånd, om vinnaren inte ansöker om tillstånd inom den tid som avses i 1 mom. (4 månader). Om andraplatstagaren vill ansöka om utnyttjandetillstånd, ska denne senast sex månader efter delfäendet av anmälan ansöka om tillstånd och lämna en deltagandesäkerhet till förmån för Energimyndigheten. Säkerheten ska gälla tills det att den säkerhet för främjande av projektet som avses i 18 § har ställts. Detta krav är detsamma som för vinnaren enligt 9 § 2 mom. I övrigt ska 9 § tillämpas på ny deltagandesäkerhet som ställs av andraplatstagaren.

För att den föreslagna modellen för konkurrensutsättning ska fungera väl ska i så stor utsträckning som möjligt samma säkerhetskrav tillämpas på andraplatstagaren som på vinnaren. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att också andraplatstagaren uppfyller kraven på deltagandesäkerhet i samma situation som vinnaren skulle ha varit skyldig att uppfylla kraven. I en situation där vinnaren inte har ansökt om utnyttjandetillstånd inom föreskriven tid har den ursprungliga deltagandesäkerheten för andraplatstagaren redan frigjorts. Därför förutsätts det i bestämmelsen att en ny säkerhet ställs för att säkerställa att andraplatstagaren förbinder sig att driva projektet. Det kan ta en skälig tid från ansökan om utnyttjandetillstånd till att en

Betänkande EkUB 21/2024 rd

främjandesäkerhet har ställts, så det är rättvist och nödvändigt för att säkerställa främjandet av projektet att deltagandesäkerheten är i kraft under denna tid oberoende av om tillståndssökanden är vinnaren eller andraplatstagaren. Andraplatstagaren skulle bli tvungen att betala kostnaderna för den nya säkerheten, men kravet kan inte anses oskäligt jämfört med vinnaren, som måste upprätthålla deltagandesäkerheten under den tid beslutet om konkurrensutsättningen eventuellt är föremål för ändringssökande.

I fråga om andraplatstagaren har det ansetts motiverat att för ansökan om utnyttjandetillstånd fastställa en längre frist, 6 månader, än den frist på 4 månader som gäller för vinnaren, eftersom det till följd av ändringssökande kan ha gått en relativt lång tid från konkurrensutsättningen och det kan ha varit svårt för andraplatstagaren att förutse om denne får möjlighet att ansöka om tillstånd.

17 §. Villkor för utnyttjandetillstånd. Utskottet föreslår att terminologin i 1 mom. 1 och 2 punkten ändras så att det i stället för det anbud som vunnit konkurrensutsättningen talas om det anbud som sökanden lämnat. Terminologin lämpar sig således både när den som ansöker om utnyttjandetillstånd är vinnaren av konkurrensutsättningen och när sökanden är andraplatstagaren.

20 §. Utnyttjandeavgift. Utskottet föreslår att terminologin i 1 mom. ändras så att det inte talas om det anbud som vunnit eller det vinnande anbudet. Enligt det nya 1 mom. är utnyttjandeavgiften den utnyttjandeavgift som tillståndshavaren erbjudit i sitt anbud vid konkurrensutsättningen. Skyldighet att betala utnyttjandeavgift föreligger dock inte, om den utnyttjandeavgift som angetts i tillståndshavarens anbud är noll.

32 §. Ändringssökande. Utskottet föreslår att laghänvisningarna i 1 och 2 mom. ändras så att de motsvarar den nya momentindelningen i 5 §.

2. Lagen om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon

17 §. Tillämplig lag på konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner. Den i propositionen föreslagna ändringen av 17 § i lagen om Finlands ekonomiska zon kan i sin föreslagna form leda till oklarhet i tolkningen av huruvida Ålands eller rikets lagstiftning ska iakttas i fråga om konstruktioner som byggts i den ekonomiska zonen när projektet ligger närmare Åland.

Utskottet föreslår att 17 § ändras så att det är klart att finsk lag tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner som uppförts i den ekonomiska zonen på samma sätt som om konstruktionen hade funnits på den del av Finlands territorium som ligger närmast och som inte hör till Ålands territorium.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Riksdagen godkänner lagförslag 3—5 i proposition RP 147/2024 rd utan ändringar.

*Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 147/2024 rd med ändringar.
(Utskottets ändringsförslag)*

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utnyttjande av vindenergi och på forskning som avser utnyttjande av vindenergi i Finlands ekonomiska zon. På installering och användning av kablar och rör som hänför sig till utnyttjande av vindenergi samt på sådan forskning i anknytning till dem som utförs utanför ett i 2 § avsett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen tillämpas dock 6 § i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004).

Betänkande EkUB 21/2024 rd

2 kap.

Konkurrensutsättning

2 §

Område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen

Statsrådet kan fatta beslut om att anvisa ett område inom Finlands ekonomiska zon för användning som anknyter till utnyttjande av vindenergi (*område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen*) samt fatta beslut om konkurrensutsättning av området och om villkoren för utnyttjandet av området. I valet av ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen ska hänsyn tas till samhällets helhetsintresse.

3 §

Rätt att utnyttja vindenergi

Rätten att utnyttja vindenergi i den ekonomiska zonen och bedriva forskning som avser utnyttjande av vindenergi förutsätter tillstånd av statsrådet (*utnyttjandetillstånd*). Rätten att ansöka om utnyttjandetillstånd avgörs genom konkurrensutsättning.

4 §

Ordnande av konkurrensutsättning

Energimyndigheten ska ordna konkurrensutsättningen av ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen. Konkurrensutsättningen ska ordnas på ett opartiskt och icke diskriminerande sätt. Energimyndigheten ska informera om tidsfristerna och andra omständigheter som är av väsentlig betydelse med tanke på konkurrensutsättningen och lämnandet av anbud.

~~Om vinnaren av konkurrensutsättningen inte ansöker om utnyttjandetillstånd inom den tid som avses i 16 § 1 mom., kan Energimyndigheten genom sitt beslut ordna konkurrensutsättning av samma område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen en gång till.~~

Närmare bestämmelser om ordnandet av konkurrensutsättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Förfarande för konkurrensutsättning

Vid konkurrensutsättningen utser Energimyndigheten en vinnare och en andraplatstagare genom att jämföra anbudens förhållande mellan pris och kvalitet, varvid ~~det anbud som har det bästa förhållandet mellan pris och kvalitet till vinnare av konkurrensutsättningen genom att~~ anbudsgivarna får poäng både för den utnyttjandeavgift som de erbjudit och för kvalitativa faktorer. De kvalitativa faktorerna kan gälla anbudsgivarens ekonomiska situation, erfarenhet,

Betänkande EkUB 21/2024 rd

kompetens och övriga förmåga att främja projektet, projektets miljökonsekvenser, främjandet av acceptansen för projektet, främjandet av flexibiliteten i energisystemet, säkerheten samt omständigheter som krävs enligt Europeiska unionens lagstiftning. ~~Om det samtidigt ordnas konkurrensutsättning av fler än ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, kan en anbudsgivare dock endast vinna en konkurrensutsättning.~~

Om det samtidigt ordnas konkurrensutsättning av fler än ett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen, kan en sammanslutning, ett företag eller en grupp av dessa vinna

1) endast en konkurrensutsättning, om sammanslutningen, företaget eller dess koncernföretag eller, om anbudsgivaren är en grupp, de sammanslutningar, företag eller deras koncernföretag som bildar gruppen, ensamma eller tillsammans har två utnyttjandetillstånd för sådana områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte har tagits i planerad drift,

2) högst två konkurrensutsättningar, om sammanslutningen, företaget eller dess koncernföretag eller, om anbudsgivaren är en grupp, de sammanslutningar, företag eller deras koncernföretag som bildar gruppen, har ett utnyttjandetillstånd för ett sådant område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte har tagits i planerad drift.

Genom förordning av statsrådet får det

1) föreskrivas om kriterier för förhandsurval genom vilka antalet anbud som ska poängsättas minskas,

2) föreskrivas om en miniminivå för utnyttjandeavgiften i anbudet så att konkurrensutsättningen inte kan vinnas eller en andra plats inte nås genom anbud som underskrider den,

3) utfärdas närmare bestämmelser om konkurrensutsättningsförfarandet, bedömningen av anbud, den utnyttjandeavgift som erbjuds och urvalskriterierna,

4) föreskrivas om hur vinnaren och andraplatstagaren väljs vid jämgoda anbud.

Energimyndigheten ska meddela ett skriftligt beslut om resultatet av konkurrensutsättningen.

6 §

Anbud

För deltagande i konkurrensutsättningen ska anbudet lämnas in elektroniskt till Energimyndigheten senast den dag och på det sätt som Energimyndigheten meddelar. Anbudet ska bestå av en erbjuden utnyttjandeavgift, uppgifter som behövs för bedömningen av de kvalitativa faktorerna samt andra uppgifter om deltagaren och deltagarens verksamhet som behövs vid bedömningen av anbud.

Anbudsgivaren får inte efter den utsatta dagen på eget initiativ ändra sitt anbud eller återkalla anbudet. Om det samtidigt ordnas konkurrensutsättning av flera områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och en anbudsgivare deltar i konkurrensutsättningen av flera områden än anbudsgivaren enligt avgränsningen i 5 § 2 mom. kan vinna, ska prioritetsordningen för områdena anges i anbudet.

Närmare bestämmelser om anbud och innehållet i dem får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

7 §

Deltagande i konkurrensutsättning

Rätt att delta i en konkurrensutsättning har företag och sammanslutningar samt grupper av sådana. Deltagarna ska ha tillräckligt med kompetens och erfarenhet, vara tillräckligt tillförlitliga samt ha tillräcklig ekonomisk beredskap för att främja ett havsbaserat vindkraftsprojekt. Av en koncern som avses i 1 kap. 6 § i bokföringslagen (1336/1997) får endast ett företag delta antingen på egen hand eller som en del av en grupp.

Rätt att delta i en konkurrensutsättning på egen hand eller som en del av en grupp saknas om en sammanslutning, ett företag eller dess koncernföretag ensamma eller tillsammans har minst tre utnyttjandetillstånd för sådana områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte har tagits i planerad drift eller om sammanslutningen, företaget eller dess koncernföretag tidigare har vunnit en konkurrensutsättning som till största delen gäller det område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen som nu konkurrensutsätts, men inte har tagit en vindkraftspark i planerad drift i området.

De som deltar i konkurrensutsättningen får inte bedriva förbjudet samarbete när det gäller konkurrensutsättningen. Som förbjudet samarbete betraktas

- 1) att ingå avtal om anbudens innehåll,
- 2) utbyte av information om anbudens innehåll under konkurrensutsättningen eller före den,
- 3) annan sådan verksamhet mellan deltagarna som syftar till att påverka konkurrensutsättningens förlopp och slutresultat än den verksamhet som avses i 1 och 2 punkten.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättning och om de kvalifikationer som förutsätts av deltagarna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Deltagaravgift

För att täcka de totala kostnaderna för en konkurrensutsättning är den som deltar i konkurrensutsättningen senast den dag som avses i 6 § 1 mom. skyldig att till Energimyndigheten betala en deltagaravgift, som inte återbetalas. Avgiften är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgiften finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Bestämmelser om deltagaravgiftens storlek utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

9 §

Deltagandesäkerhet

Den som deltar i en konkurrensutsättning ska senast den dag som avses i 6 § 1 mom. till förmån för Energimyndigheten lämna en deltagandesäkerhet. ~~Om en deltagare deltar i flera konkurrensutsättningar som ordnas samtidigt, behöver deltagaren inte ställa fler än en deltagandesäkerhet.~~ Säkerhetens belopp ska vara tillräckligt stort för att garantera att deltagaren förbinder sig till att främja projektet. Om en deltagare inte har ställt en säkerhet senast på den utsatta dagen, ska Energimyndigheten lämna deltagarens anbud obeaktat.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Som säkerhet godkänns proprieborgen, en pantsatt insättning eller en säkerhet som Energimyndigheten får ta i anspråk på begäran. Den som ställer säkerheten ska vara ett sådant kreditinstitut, en sådan försäkringsanstalt eller ett sådant annat yrkesmässigt finansiellt institut som har hemort i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Säkerheten ska gälla 12 månader från den dag som avses i 6 § 1 mom. Säkerheten för vinnaren av konkurrensutsättningen ska dock gälla tills det att den säkerhet för främjande av projektet som avses i 18 § har ställts. Om säkerhetens giltighet förlängs, ska förnyandet ske i god tid innan säkerhetens giltighetstid löper ut.

Närmare bestämmelser om säkerhetens belopp samt om tidsfristen för förnyande av säkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Frigörande och realisering av deltagandesäkerheten

Energimyndigheten ska frigöra

1) deltagandesäkerheterna för andra deltagare än den som lämnat det vinnande anbudet inom tre månader från det att myndigheten har fattat beslut om resultatet av konkurrensutsättningen,

2) deltagandesäkerheten för den deltagare som lämnat det vinnande anbudet när den säkerhet för främjande av projektet som gäller vinnarens projekt och som avses i 18 § har ställts,

3) ny deltagandesäkerhet som i enlighet med 16 § har ställts av andraplatstagaren, när den säkerhet för främjande av projektet som avses i 18 § och som gäller andraplatstagarens projekt har ställts,

4) alla deltagares deltagandesäkerheter när myndigheten fattat beslut om att avbryta konkurrensutsättningen.

~~Energimyndigheten har rätt att inleda realiseringen av den deltagandesäkerhet som vinnaren av konkurrensutsättningen ställt, om~~ Om vinnaren av konkurrensutsättningen eller andraplatstagaren efter att ha ställt ny deltagandesäkerhet har försummat sin skyldighet ~~skyldigheten enligt 9 §~~ att se till att deltagandesäkerheten är giltig, inte har ansökt om utnyttjandetillstånd inom den tid som föreskrivs i 16 §, eller inte har ställt en säkerhet för främjande av projektet inom den tid som föreskrivs i 18 § 1 mom. eller om statsrådet har fattat ett nekande beslut om utnyttjandetillstånd, har Energimyndigheten rätt att inleda realisering av deltagarsäkerheten.

11 §

Grunder för uteslutning

Vad som föreskrivs i 80, 81, 88 och 171 § i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*, tillämpas också på Energimyndigheten när den ordnar konkurrensutsättning.

Energimyndigheten ska ur konkurrensutsättningen utesluta en deltagare vars ägande under tiden för konkurrensutsättningen ändras så att deltagaren inte längre uppfyller förutsättningarna för deltagande i konkurrensutsättningen. Om fler än ett företag i en i 1 kap. 6 § i bokföringslagen avsedd koncern deltar i en konkurrensutsättning, ska Energimyndigheten utesluta alla dessa företag ur konkurrensutsättningen.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Energimyndigheten kan utesluta en deltagare ur konkurrensutsättningen, om denna har lämnat väsentligt oriktiga uppgifter om omständigheter som är relevanta för konkurrensutsättningen eller har bedrivit sådant förbjudet samarbete som avses i 7 § 3 mom.

Beslutet om uteslutning får verkställas trots att besvär har anförts, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

12 §

Skyldighet att underrätta Energimyndigheten om ändringar

Den som deltar i en konkurrensutsättning ska omedelbart underrätta Energimyndigheten om mer än ringa ändringar i deltagarens aktieinnehav, ändringar i motsvarande faktiskt inflytande, ändringar som gäller medlemmar i deltagarens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller personer med representations-, beslutande- eller tillsynsbefogenheter samt andra ändringar som kan påverka konkurrensutsättningen.

13 §

Avbrytande av en konkurrensutsättning

Energimyndigheten ska avbryta konkurrensutsättningen om en miniminivå enligt 5 § 2 mom. 2 punkten har föreskrivits för den utnyttjandeavgift som erbjuds och den nivån inte uppnås.

14 §

Offentlighet

Bestämmelser om anbudens offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Med avvikelse från vad som föreskrivs i 11 § 1 mom. i den lagen har en part inte rätt att ta del av uppgifter om en annan anbudsgivares eller statens företagshemligheter.

Trots sekretessbestämmelserna får Energimyndigheten efter andra anbudsomgångar än den sista lämna ut uppgift om beloppet för varje anbud samt i anslutning till anbudsbeloppen uppgift om huruvida anbudsgivaren har beviljats utnyttjanderätt enligt 6 § i lagen om Finlands ekonomiska zon i fråga om havsbaserad vindkraft som åtminstone delvis gäller det område som konkurrensutsätts.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

3 kap.

Utnyttjandetillstånd

15 §

Beviljande av utnyttjandetillstånd

Statsrådet ska bevilja den deltagare i en konkurrensutsättning vars anbud har vunnit konkurrensutsättningen utnyttjandetillstånd, om

1) vinnaren har lämnat in tillståndsansökan inom den tid som avses i 16 § och en i 9 § avsedd deltagandesäkerhet är i kraft,

2) vinnaren har lämnat de uppgifter som behövs för bedömning av ansökan,

3) beviljande av tillstånd inte bedöms äventyra den nationella säkerheten, och

4) det inte har framkommit att vinnaren lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter vid konkurrensutsättningen om sådana omständigheter som är väsentliga med tanke på konkurrensutsättningens slutresultat eller att vinnarens förmåga att agera i enlighet med det anbud som lämnats vid konkurrensutsättningen väsentligen har försämrats.

Utnyttjandetillstånd kan dock inte beviljas grupper. Om vinnaren av en konkurrensutsättning är en grupp, kan utnyttjandetillstånd endast beviljas ett företag eller en sammanslutning som bildats av alla medlemmar i gruppen.

Utnyttjandetillstånd kan beviljas villkorligt även om det beslut om resultatet av konkurrensutsättningen som avses i 5 § 4 mom. inte vunnit laga kraft. Utnyttjandetillstånd kan dock inte beviljas om omprövning av beslutet om konkurrensutsättningens resultat har begärts och beslut med anledning av begäran om omprövning inte har fattats.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om vinnaren av konkurrensutsättningen tillämpas också på den som kommit på andra plats vid konkurrensutsättningen, om denne i enlighet med 16 § har rätt att söka utnyttjandetillstånd.

16 §

Ansökan om utnyttjandetillstånd

~~Utnyttjandetillstånd ska sökas~~ Vinnaren av konkurrensutsättningen ska söka utnyttjandetillstånd senast fyra månader efter att beslutet om resultatet av konkurrensutsättningen vunnit laga kraft. Utnyttjandetillstånd får sökas även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Om vinnaren inte söker utnyttjandetillstånd inom den tid som avses i 1 mom., ska arbets- och näringsministeriet utan dröjsmål underrätta andraplatstagaren om möjligheten att söka utnyttjandetillstånd. Om andraplatstagaren vill söka utnyttjandetillstånd, ska tillståndet sökas senast inom sex månader från delfäendet av underrättelsen och ny deltagandesäkerhet ställas till förmån för Energimyndigheten. Säkerheten ska gälla tills den säkerhet för främjande av projektet som avses i 18 § har ställts. I övrigt tillämpas 9 § på den nya deltagandesäkerhet som andraplatstagaren ställer.

Ansökan om utnyttjandetillstånd lämnas in till arbets- och näringsministeriet. Ansökan ska innehålla en redogörelse som behövs för att säkerställa att förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 15 § är uppfyllda samt för meddelande av de tillståndsvillkor som avses i 17 §.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Närmare bestämmelser om den redogörelse som ansökan ska innehålla får utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Villkor för utnyttjandetillstånd

Ett utnyttjandetillstånd ska förenas med behövliga villkor om

- 1) betalning av den avgift för utnyttjande som angetts i det anbud som **den sökande lämnat vid ~~vunnit~~** konkurrensutsättningen,
- 2) iakttagande av de kvalitativa faktorer som angetts i det anbud som **den sökande lämnat vid ~~vunnit~~** konkurrensutsättningen,

3) de tidsfrister som ska iaktas i projektet, andra omständigheter som är relevanta med tanke på projektets framskridande samt rapporteringen om dem,

4) forskning som hänför sig till utnyttjandet och lämnande av uppgifter i anslutning till den,

5) säkerheten för främjande av projektet,

6) andra omständigheter än de som avses i 1—5 punkten som behövs med tanke på säkerheten eller med tanke på statens rättigheter eller skyldigheter enligt lagen om Finlands ekonomiska zon.

Resultaten av forskning som bedrivits med stöd av utnyttjandetillståndet samt forskningsmaterialet ska lämnas till arbets- och näringsministeriet.

Ett utnyttjandetillstånd beviljas för viss tid. Tillståndets giltighet kan begränsas så att tillståndet efter en viss tid gäller endast det område där det havsbaserade vindkraftsprojektet är beläget. I utnyttjandetillståndet kan det bestämmas att den energi som producerats eller en del av den ska föras in i Finland.

18 §

Säkerhet för främjande av projektet

Innehavaren av ett utnyttjandetillstånd ska inom tre månader från det att beslutet om tillståndet meddelades till förmån för Energimyndigheten lämna en säkerhet för att garantera att det havsbaserade vindkraftsprojektet aktivt utvecklas och att de villkor som gäller kvalitativa faktorer och tidsfrister i utnyttjandetillståndet iaktas. Säkerhetens belopp ska vara tillräckligt stort för att garantera att tillståndsinnehavaren förbinder sig till att främja projektet på det sätt som bestäms i utnyttjandetillståndet.

Som säkerhet godkänns *proprieborgen*, en pantsatt insättning eller en säkerhet som Energimyndigheten får ta i anspråk på begäran. Den som ställer säkerheten ska vara ett sådant kreditinstitut, en sådan försäkringsanstalt eller ett sådant annat yrkesmässigt finansiellt institut som har hemort i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Säkerheten ska gälla tills vindkraftsparken är i planerad drift. Om säkerhetens giltighet förlängs, ska förnyandet ske i god tid innan säkerhetens giltighetstid löper ut.

Säkerheten ska utökas med ett års mellanrum fram till den tidpunkt som bestämts i utnyttjandetillståndet. Närmare bestämmelser om hur säkerheten räknas ut och utökas samt om tidsfristen för förnyande av säkerheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

19 §

Frigörande och realisering av säkerheten för främjande av projektet

Energimyndigheten ska på ansökan frigöra säkerheten när vindkraftsparken är i planerad drift och innehavaren av utnyttjandetillståndet har uppfyllt sina skyldigheter i fråga om kvalitativa faktorer och tidsfrister.

Energimyndigheten har rätt att inleda realiseringen av säkerheten om utnyttjandetillståndet har återkallats eller frånträtts. Energimyndigheten har dessutom rätt att inleda realiseringen av säkerheten helt eller delvis om de tillståndsvillkor som gäller kvalitativa faktorer eller tidsfrister har överträtts inom projektet och tillståndshavaren, i en situation där överträdelsen kan rättas till, trots uppmaning inte rättar till sitt förfarande inom skälig tid.

20 §

Utnyttjandeavgift

Innehavaren av ett utnyttjandetillstånd är skyldig att till Energimyndigheten betala en utnyttjandeavgift för rätten att utnyttja vindenergi i den ekonomiska zonen. Utnyttjandeavgiften är den utnyttjandeavgift som angetts i det anbud som **tillståndshavaren lämnat vid vunnit** konkurrensutsättningen. Skyldighet att betala utnyttjandeavgift föreligger dock inte, om den utnyttjandeavgift som angetts i **tillståndshavarens anbud** ~~det vinnande anbudet~~ är noll.

Energimyndigheten ska redovisa utnyttjandeavgiften till staten.

Om avgiften inte betalas senast på förfallodagen, tas årlig dröjsmålsränta ut på det obetalda beloppet enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen (633/1982). Avgiften är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgifter finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

21 §

Ändring av utnyttjandetillstånd

Villkoren i utnyttjandetillståndet får ändras, om det behövs

- 1) för att säkerställa att den nationella säkerheten inte äventyras,
- 2) på grund av en ändring i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella avtalsförpliktelser som gjorts efter det att tillståndet beviljades,
- 3) på grund av att verksamhetens yttre förhållanden väsentligt har förändrats efter det att tillståndet beviljades,
- 4) på grund av en sådan områdesbegränsning som avses i 17 § 3 mom.

Villkoren i utnyttjandetillståndet kan också ändras på ansökan av tillståndshavaren. Villkor som gäller uppfyllelse av kvalitetsfaktorer får dock ändras endast i situationer som avses i 1 mom. av särskilda skäl. Ansökan ska lämnas in till arbets- och näringsministeriet.

Beslut enligt denna paragraf som hänför sig till den nationella säkerheten fattas av statsrådet. I övriga fall fattas besluten av arbets- och näringsministeriet.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

22 §

Överförande av utnyttjandetillstånd

Statsrådet kan på ansökan av tillståndshavaren överföra ett utnyttjandetillstånd till ett annat företag eller en annan sammanslutning om

- 1) överföringen inte bedöms äventyra den nationella säkerheten, och
- 2) verksamheten kan fortsätta i enlighet med tillståndsvillkoren och statsrådet inte har några skäl att misstänka att mottagaren av överföringen inte kan iaktta villkoren.

Tillståndshavaren kan be statsrådet meddela ett förhandsbeslut om överföringen. Ansökan om överföring och förhandsbeslut lämnas till arbets- och näringsministeriet.

Genom ett beslut om överföring övergår alla de rättigheter och skyldigheter som ingår i utnyttjandetillståndet och som gäller innehavaren av ett utnyttjandetillstånd enligt denna lag på mottagaren av överföringen.

Utnyttjandetillstånd får inte överföras till företag eller sammanslutningar som ensamma eller tillsammans med sina koncernföretag har minst tre utnyttjandetillstånd för sådana områden för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen där en vindkraftspark inte är i planerad drift.

23 §

Anmälningsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter

Innehavaren av ett utnyttjandetillstånd ska omedelbart underrätta arbets- och näringsministeriet om mer än ringa ändringar i innehavarens aktieinnehav samt om ändringar i motsvarande faktiskt inflytande. Tillståndsinnehavaren kan be statsrådet meddela ett förhandsbeslut om hur en ändring i aktieinnehavet eller det motsvarande faktiska inflytandet påverkar tillståndet.

Tillståndshavaren ska lämna riktiga och tillräckliga uppgifter till arbets- och näringsministeriet för prövning som gäller överföring, ändring och återkallande av utnyttjandetillstånd och till Energimyndigheten och Gränsbevakningsväsendet för tillsyn över efterlevnaden av tillståndsbeslutet.

24 §

Återkallande av utnyttjandetillstånd

Statsrådet kan återkalla ett utnyttjandetillstånd om

- 1) tillståndsinnehavaren har brutit mot bestämmelserna i denna lag eller väsentligt överträtt villkoren i utnyttjandetillståndet och trots uppmaning inte inom skälig tid rättar till sitt förfarande,
- 2) det bedöms att den nationella säkerheten äventyras,
- 3) tillståndshavaren vid konkurrensutsättningen har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter om omständigheter som är väsentliga med tanke på konkurrensutsättningens slutresultat,
- 4) tillståndshavaren överför tillståndet till någon annan i strid med 22 §,
- 5) ingen verksamhet bedrivs med stöd av tillståndet.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

Statsrådet ska återkalla ett utnyttjandetillstånd, om tillståndshavaren inte ställer en säkerhet för främjande av projektet eller inte utökar säkerheten inom den tid som föreskrivs i 18 § eller trots uppmaning inte rättar till sitt förfarande inom skälig tid.

25 §

Frånträde av utnyttjandetillstånd

Tillståndshavaren kan frånträda utnyttjandetillståndet genom att meddela arbets- och näringsministeriet om saken.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

26 §

Tillämpning av upphandlingslagen

Utöver vad som föreskrivs i 2 kap. tillämpas på förfarandet för konkurrensutsättning 28, 68, 69 och 82 §, 92 § 2—4 mom., 120 och 121 § samt 123 § 1—2 mom. i upphandlingslagen.

Utöver vad som föreskrivs i 3 kap., tillämpas på processen för utnyttjandetillstånd och utnyttjandetillståndet vad som i 77 § 2 mom., 117 och 120 §, 129 § 1 mom. samt 136 och 137 § i upphandlingslagen föreskrivs om upphandlingsförfarande, upphandlingskontrakt och koncessioner.

På Energimyndigheten tillämpas vad som föreskrivs i 172 § 2 mom. i upphandlingslagen.

27 §

Tillsyn

Tillsynsmyndigheter enligt denna lag är Gränsbevakningsväsendet och Energimyndigheten. Gränsbevakningsväsendet övervakar att utnyttjandetillståndet iakttas i den ekonomiska zonen och att verksamhet som kräver utnyttjandetillstånd har ett sådant. Till övriga delar övervakas efterlevnaden av denna lag av Energimyndigheten.

En gränsbevakningsmyndighet har rätt att meddela föreläggande om att verksamhet som kräver utnyttjandetillstånd men bedrivs utan sådant tillstånd omedelbart ska upphöra.

Arbets- och näringsministeriet ska underrätta tillsynsmyndigheterna om ett beslut om utnyttjandetillstånd, ett beslut om ändring enligt 21 §, ett beslut om överföring enligt 22 §, ett återkallande enligt 24 § och ett frånträde enligt 25 §.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

28 §

Tillsynsmyndigheternas rätt att få tillträde till fartyg

De myndigheter som med stöd av denna lag eller någon annan lag utövar tillsyn över verksamhet som bedrivs med stöd av ett utnyttjandetillstånd har rätt att komma ombord på fartyg som tillståndsinnehavaren använder när fartygen besöker ett tillsynsobjekt.

29 §

Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheterna har rätt att få tillträde till utrymmen som innehavaren av utnyttjandetillstånd har i sin besittning, om det behövs för den tillsyn som avses i denna lag, samt utföra inspektioner i utrymmena och vidta andra åtgärder som tillsynen förutsätter. Vid inspektionen ska bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas. Tillsynsåtgärder får dock utsträckas till utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur endast om det finns anledning att misstänka att ett brott enligt 16 kap. 8 § eller 33 kap. 1 § i strafflagen (39/1889) har begåtts och inspektionen är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektionen.

Vid en inspektion har tillsynsmyndigheterna rätt att omhänderta dokument samt övrigt material från innehavaren av ett utnyttjandetillstånd, om det är nödvändigt för att syftet med inspektionen ska nås. Materialet ska återlämnas utan dröjsmål när det inte längre behövs för inspektionen.

Tillståndsinnehavaren ska bistå tillsynsmyndigheterna vid inspektionen.

30 §

Vite

Om innehavaren av ett utnyttjandetillstånd bryter mot tillståndsvillkoren, kan Energimyndigheten ålägga tillståndshavaren att rätta saken. Villkoren i beslutet får förenas med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

31 §

Rätt att få information

Energimyndigheten, arbets- och näringsministeriet och Gränsbevakningsväsendet har trots sekretessbestämmelserna på begäran rätt att av myndigheter, dem som sköter offentliga uppdrag och verksamhetsutövare få information som är nödvändig för bedömning av anbud som lämnats vid en konkurrensutsättning, beviljande av utnyttjandetillstånd, säkerställande av att villkoren i ett utnyttjandetillstånd iakttas samt utförande av andra uppgifter enligt denna lag, om informationen gäller deltagare i en konkurrensutsättning, dem som ansöker om utnyttjandetillstånd, innehavare av utnyttjandetillstånd, mottagare av en överföring av utnyttjandetillstånd, deras ägare samt en eventuell ny ägare av en innehavare av

Betänkande EkUB 21/2024 rd

utnyttjandetillstånd för vilken innehavaren av utnyttjandetillståndet har begärt förhandsbeslut i enlighet med 23 § samt verksamhet som bedrivs av nämnda aktörer.

Arbets- och näringsministeriet och statsrådet har trots sekretessbestämmelserna på begäran rätt att av myndigheter få information som är nödvändig för sådan bedömning av den nationella säkerheten som avses i denna lag och för förhandsbeslut som avses i 23 § 1 mom.

32 §

Ändringssökande

Omrövning får begäras av Energimyndighetens i 5 § 4 mom. avsedda beslut om resultatet av konkurrensutsättningen, i 10 § 1 mom. avsedda beslut om frigörande av deltagarsäkerhet, i 11 § avsedda beslut om uteslutning ur konkurrensutsättningen och i 19 § 1 mom. avsedda beslut om frigörande av säkerheten för främjande av projektet. Bestämmelser om begäran om omrövning finns i förvaltningslagen.

Ett beslut med anledning av en begäran om omrövning som hänför sig till ett ärende som gäller resultatet av en konkurrensutsättning enligt 5 § 4 mom. eller ett ärende som gäller uteslutning ur konkurrensutsättningen enligt 11 § får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Besvären ska behandlas skyndsamt. Bestämmelser om handläggningen av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i marknadsdomstolens beslut i ett ärende som avses i 2 mom. får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I övrigt tillämpas på sökande av ändring i förvaltningsdomstol vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite tillämpas dock viteslagen.

33 §

Skadestånd

Den som genom ett förfarande som strider mot denna lag, Europeiska unionens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling orsakar en anbudsgivare skada är skyldig att ersätta skadan.

När ett skadeståndsyrkande gäller kostnader som orsakats av anbudsförfarandet är det tillräckligt att anbudsgivaren leder ett oriktigt förfarande som avses i 1 mom. i bevis och att anbudsgivaren, om förfarandet hade varit felfritt, skulle ha haft en realistisk möjlighet att vinna anbudsförfarandet.

Behörig domstol i skadeståndsärenden är en tingsrätt enligt 10 kap. i rättegångsbalken.

34 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

Betänkande EkUB 21/2024 rd

1) utan ett i 15 § avsett utnyttjandetillstånd som statsrådet beviljat inleder verksamhet som i enlighet med 1 § omfattas av tillämpningsområdet för denna lag,

2) försummar iakttagandet av ett sådant tillståndsvillkor i ett i 15 § avsett utnyttjandetillstånd som gäller något annat än kvalitativa faktorer eller tidsfrister, eller

3) försummar den anmälningsskyldighet som anges i 23 § 1 mom.

ska för *brott mot lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen* dömas till böter.

För en sådan gärning som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten döms det dock inte ut straff, om gärningen, med hänsyn till dess menlighet och skadlighet samt andra omständigheter som har samband med den, som helhet bedömd är ringa.

35 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om Finlands ekonomiska zon

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) 3 § 2 mom., 6 § 4 mom., 7 § 2 och 3 mom. samt 7 a, 8—10, 17, 19, 22 och 23 §,

av dem 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 656/2011, 7 a § sådan den lyder i lag 687/2014 och 22 § sådan den lyder i lag 897/2015, samt

fogas till lagen nya 3 a, 5 a och 15 a—15 d § som följer:

3 §

Lagstiftning som ska tillämpas på miljöskydd, vattenbyggande och havsplanering

Bestämmelser om förhindrande av sådan miljöförorening i den ekonomiska zonen som orsakas av normal drift av fartyg finns i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) och bestämmelser om åtgärder i samband med bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieolyckor i den ekonomiska zonen i räddningslagen (379/2011). I den ekonomiska zonen tillämpas dessutom avfallslagen (646/2011).

Betänkande EkUB 21/2024 rd

3 a §

Lagstiftning som ska tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner samt rör och kablar i anslutning till deras verksamhet

Utöver vad som föreskrivs i 3 § tillämpas i fråga om konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner som uppförs i den ekonomiska zonen samt rör och kablar som installeras eller används i samband med verksamheten på sådana tillämpas Finlands och Europeiska unionens lagstiftning om el- och gasmarknaden, lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), lagen om utsläppshandel (1270/2023) samt bestämmelserna om flyghinder i luftfartslagen (864/2014).

Som anläggningar eller konstruktioner betraktas inte rör eller kablar.

3 kap.

Ekonomiskt utnyttjande av den ekonomiska zonen och forskning som avser utnyttjande av den samt byggande i den ekonomiska zonen

5 a §

Tillämpning av kapitlet

Detta kapitel tillämpas inte på utnyttjande av vindenergi eller på forskning som avser utnyttjande av vindenergi i Finlands ekonomiska zon. På installation och användning av kablar och rör som hänför sig till utnyttjande av vindenergi och på sådan forskning i anknytning till dem som utförs utanför ett i 2 § i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (/) avsett område för havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen tillämpas dock 6 §.

6 §

Utnyttjanderätt

Beslutet om samtycke kan ses över om verksamheten inte motsvarar de villkor som har meddelats i beslutet. Under samma förutsättningar kan verksamheten även avbrytas. Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande av verksamheten. Beslutet om samtycke kan också återkallas om verksamheten väsentligt strider mot de villkor som har meddelats i beslutet. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta arbets- och näringsministeriet om uppdagade överträdelser.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

7 §

Byggande

Den som erhåller samtycke ska i beslutet åläggas att av sjöfartssäkerhetsskäl avlägsna anläggningar och konstruktioner som inte längre används, om det är möjligt att avlägsna dem. Den som erhåller samtycke ska dessutom åläggas att underrätta arbets- och näringsministeriet om djup, läge och dimensioner för alla de anläggningar och konstruktioner som inte har avlägsnats i sin helhet.

Samtycket kan lämnas för en bestämd tid eller tills vidare. I beslutet ska anges de villkor som anses nödvändiga med tanke på säkerheten eller för att trygga statens rättigheter enligt denna lag. Om verksamheten inte motsvarar de villkor som har meddelats i beslutet eller om förhållandena har förändrats väsentligt efter det att beslutet om samtycke meddelades, kan villkoren i beslutet ändras eller samtycket återkallas. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål underrätta arbets- och näringsministeriet om uppdagade överträdelser.

7 a §

Energiprojekt av gemensamt intresse inom Europeiska unionen

Om ett energiprojekt av gemensamt intresse enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2022/869 om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2009, (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 och direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944, och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013 förutsätter samtycke av statsrådet enligt 6 eller 7 § ska på behandlingen av samtycket, med undantag av ett samtycke till forskning, utöver 6 eller 7 § tillämpas nämnda förordning av Europaparlamentet och rådet samt lagen om tillståndsförfarandet för energiprojekt av gemensamt intresse inom Europeiska unionen (684/2014).

8 §

Marinvetenskaplig forskning

I fråga om annan forskning än sådan på vilken 4 eller 6 § tillämpas ska en anmälan göras till arbets- och näringsministeriet. Om arbets- och näringsministeriet anser att det forskningsprojekt som avses i anmälan om marinvetenskaplig forskning omfattas av 6 eller 7 §, ska ministeriet snarast möjligt meddela detta till den som gjort anmälan och senast inom fyra månader från det att anmälan mottagits. Ett forskningsprojekt om vilket anmälan gjorts kan i annat fall inledas tidigast sex månader efter det att anmälan har mottagits, om inte arbets- och näringsministeriet beslutar att det kan inledas tidigare. Bestämmelser om innehållet i anmälan om marinvetenskaplig forskning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Arbets- och näringsministeriet kan förbjuda att ett forskningsprojekt inleds, om anmälan innehåller oriktiga uppgifter om projektet eller om den som ska inleda forskningsprojektet inte bedöms ha förmåga att uppfylla kraven enligt artikel 249 i Förenta Nationernas

Betänkande EkUB 21/2024 rd

havsrättskonvention (FördrS 49—50/1996) därför att den som ämnar inleda forskningsprojektet tidigare har underlåtit att uppfylla motsvarande krav. Arbets- och näringsministeriet ska meddela om beslut om avslag inom fyra månader från det att anmälan mottagits.

9 §

Tillfälligt avbrytande av eller upphörande med marinvetenskaplig forskning

Arbets- och näringsministeriet kan besluta att forskning som avses i 8 § ska avbrytas, om forskningen bedrivs på ett sätt som avviker från de uppgifter som lämnats i anmälan enligt 1 mom. i den nämnda paragrafen, eller om den som bedriver forskningen inte följer bestämmelserna i artikel 249 i Förenta Nationernas havsrättskonvention beträffande kuststatens rättigheter när det gäller det marinvetenskapliga forskningsprojektet. Beslutet om avbrytande ska återkallas genast när den som bedriver forskningen lämnar riktiga uppgifter om forskningen eller iakttar vad som bestäms i den nämnda artikeln.

Arbets- och näringsministeriet kan besluta att marinvetenskaplig forskning ska upphöra helt och hållet, om avvikelserna från de uppgifter som lämnats i anmälan enligt 8 § 1 mom. innebär en betydande förändring av forskningsprojektet eller forskningsverksamheten, eller om de brister som avses i 1 mom. i denna paragraf inte avhjälpas inom skälig tid.

Tillsynsmyndigheten ska omedelbart anmäla överträdelser eller försummelser som den observerat till arbets- och näringsministeriet.

10 §

Tillämpning av finsk straffrätt på brott som begåtts i den ekonomiska zonen

Brott som begåtts på konstgjorda öar, anläggningar eller andra konstruktioner i den ekonomiska zonen, brott som riktar sig mot dem och straffbara försök till sådana brott samt brott som riktar sig mot en kabel eller ett rör i Finlands ekonomiska zon som installeras eller används i anslutning till verksamheten på en konstgjord ö, anläggning eller annan konstruktion och straffbara försök till sådana brott anses begångna i Finland i enlighet med 1 kap. 1 § i strafflagen (39/1889).

Brott som i övrigt begåtts i den ekonomiska zonen och som nämns i 11—15, 15 a—15 d och 16 § och straffbara försök till sådana brott anses begångna i Finland i enlighet med 1 kap. 1 § i strafflagen.

Om ett i 2 mom. avsett brott har begåtts från ett utländskt fartyg medan det befinner sig i Finlands ekonomiska zon, får brottmålet inte prövas i Finland utan riksåklagarens åtalsförordnande, om det inte är fråga om något av de fall som avses i 1 kap. 12 § 2 mom. i strafflagen.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

15 a §

Olovligt utövande av elnäts- eller naturgasnätverksamhet i den ekonomiska zonen

Till straff för olovligt utövande av elnätverksamhet i den ekonomiska zonen döms enligt 108 § i elmarknadslagen (588/2013) och till straff för olovligt utövande av naturgasnätverksamhet i den ekonomiska zonen döms enligt 90 § i naturgasmarknadslagen (587/2017).

15 b §

Hälsobrott, brott mot bestämmelserna om explosiva varor, ovarsam hantering samt överträdelse av bestämmelserna om tryckbärande anordningar i den ekonomiska zonen

Till straff för brott i anslutning till konstgjorda öar, anläggningar eller andra konstruktioner i den ekonomiska zonen samt rör och kablar som installeras eller används i samband med verksamheten på sådana döms i fråga om hälsobrott i den ekonomiska zonen enligt 44 kap. 1 § 1 mom. 7 punkten i strafflagen, i fråga om brott mot bestämmelserna om explosiva varor i den ekonomiska zonen enligt 44 kap. 11 § 1 och 3 mom. i strafflagen eller 125 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och i fråga om ovarsam hantering i den ekonomiska zonen enligt 44 kap. 12 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen.

Till straff för överträdelse av bestämmelserna om tryckbärande anordningar i den ekonomiska zonen i anslutning till konstgjorda öar, anläggningar eller andra konstruktioner i den ekonomiska zonen samt rör och kablar som installeras eller används i samband med verksamheten på sådana döms enligt 104 § i lagen om tryckbärande anordningar.

15 c §

Utsläppshandelsförseelse i den ekonomiska zonen

Till straff för utsläppshandelsförseelse i den ekonomiska zonen döms enligt 97 § i lagen om utsläppshandel.

15 d §

Luftfartsförseelse som gäller flyghinder i den ekonomiska zonen

Till straff för luftfartsförseelse som gäller flyghinder i den ekonomiska zonen döms enligt 178 § 22 punkten i luftfartslagen.

17 §

Tillämplig lag på konstgjorda öar, anläggningar och konstruktioner

På konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner som uppförts i den ekonomiska zonen tillämpas finsk lag på samma sätt som om konstruktionen hade funnits på den del av Finlands territorium som ligger närmast **men inte hör till Ålands territorium**.

Betänkande EkUB 21/2024 rd

19 §

Övervakning och gränsbevakningsmyndighetens förelägganden

Verksamhet som avses i 6, 7 och 8 § övervakas av Gränsbevakningsväsendet. Den som fattar ett beslut enligt 6, 7, 8 och 9 § ska utan dröjsmål underrätta staben för Gränsbevakningsväsendet om beslutet. Arbets- och näringsministeriet ska utan dröjsmål underrätta staben för Gränsbevakningsväsendet också om en anmälan som avses i 8 §, om ministeriet inte anser att det forskningsprojekt som anmälan avser omfattas av tillämpningsområdet för 6 eller 7 §. Underrättelsen ska samtidigt också tillkännages den som gjort anmälan.

En gränsbevakningsmyndighet har rätt att meddela föreläggande om att sådan i 6, 7 och 8 § avsedd verksamhet som idkas utan samtycke av statsrådet eller anmälan till arbets- och näringsministeriet omedelbart ska upphöra, samt om att sådan verksamhet som fortgår i strid med ett beslut som avses i 9 § omedelbart ska upphöra.

22 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

23 §

Behöriga domstolar

Brottmål enligt denna lag och lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen handläggs av de i 21 kap. 1 § i sjölagen (674/1994) nämnda tingsrätterna. Behörig tingsrätt är den vars domkrets är närmast den ort där brottet med tillämpning av 4 kap. 1 § 1 och 2 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) kan anses ha begåtts. Vid tillämpningen av denna paragraf anses gränserna för dessa tingsrätters domkretsar fortsätta från territorialvattnets yttre gräns till den ekonomiska zonens yttre gräns utan att ändra riktning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om Energimyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Energimyndigheten (870/2013) 1 § 2 mom. 19 punkten, sådan den lyder i lag 804/2020, samt
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 634/2020, 804/2020, 606/2021 och 500/2023, en ny 20 punkt, som följer:

1 §

Uppgifter

Energimyndigheten sköter de uppgifter som myndigheten har enligt

19) lagen om främjande av användningen av biobränslen (418/2019),
20) lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) 6 § 1 mom. 37 punkten, sådan den lyder i lag 190/2024, samt,
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2019, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/

Betänkande EkUB 21/2024 rd

2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 1134/2021, 495/2022, 713/2022, 1119/2022, 1327/2022, 1340/2022, 1355/2022, 743/2023 och 190/2024, en ny 38 punkt som följer:

6 §

Syftet med fullgöranderapporter

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för

37) utredning och tillsyn i fråga om uppfyllandet av de allmänna villkoren för bedrivande av privat småbarnspedagogik som anges i 43 a § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018),

38) bedömning av anbud som lämnats vid en konkurrensutsättning, beviljande av utnyttjandetillstånd och säkerställande av att villkoren i ett utnyttjandetillstånd iakttas enligt lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (/) samt för möjligheten att kontrollera huruvida de av prövning beroende grunderna för uteslutning enligt 81 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession föreligger, som det hänvisas till i 11 § 1 mom. i lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 1 kap. 3 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 1 kap. 3 § 1 mom. i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) en ny 4 a-punkt som följer:

3 §

Upphandlingsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som upphandlingsärenden de ärenden som hör till dess behörighet enligt

Betänkande EkUB 21/2024 rd

4 a) lagen om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen utvecklar vattentillståndsprocessen så att den blir smidigare också i fråga om havsbaserad vindkraft.*

Helsingfors 3.12.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Vesa Kallio cent
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.